

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ –
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ & ΕΥΘΥΝΗ

3. Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, Διαφορετικότητα

Σταματώ τις διακρίσεις- Αποδέχομαι τον «Άλλο»
Από τις λογοτεχνικές αναπαραστάσεις στην πραγματική ζωή

Μαρία Τσούτσουβα

Φιλοσοφία –Σκοπιμότητα προγράμματος

Έννοιες και αξίες όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, η αξιοπρέπεια, η ανεκτικότητα και ο σεβασμός προς τους άλλους, μαθαίνονται μέσω εμπειριών και πρακτικής, μέσω βιώματος και συμμετοχικών διαδικασιών και όχι με τυποποιημένες διαδικασίες και αυστηρούς ρυθμιστικούς κανόνες. Με βάση την παραδοχή αυτή ο στόχος του συγκεκριμένου προγράμματος είναι οι μαθητές/τριες, μέσω εργαστηρίων και δραστηριοτήτων που καλλιεργούν τις Δεξιότητες Μάθησης του 21^{ου} αιώνα (4Cs- Δημιουργικότητα, Κριτική Σκέψη, Συνεργασία, Επικοινωνία), να ευαισθητοποιηθούν, να αναπτύξουν ενσυναίσθηση και να υιοθετήσουν στάσεις και συμπεριφορές οι οποίες αναγνωρίζουν, αποδέχονται, σέβονται και επωφελούνται από τη διαφορετικότητα, αντί να την αγνοούν ή να την αποκλείουν.

Η γλώσσα, εξωτερική εμφάνιση, η θρησκεία, οι πολιτικές ή άλλες απόψεις, η εθνική ή κοινωνική καταγωγή, η περιουσία, η αναπηρία, η κοινωνική τάξη, η εργασιακή απασχόληση, οι σεξουαλικές προτιμήσεις αποτελούν στοιχεία βάσει των οποίων λαμβάνουν χώρα οι διακρίσεις. Βασικές αιτίες θεωρούνται η άγνοια, οι προκαταλήψεις και τα αρνητικά στερεότυπα, ενώ στην πράξη οι διακρίσεις εκδηλώνονται ως απόρριψη, απαγόρευση ή αποκλεισμός ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων. Οι πιο κοινές μορφές διακρίσεων ανάμεσα στα παιδιά είναι ο αποκλεισμός, ο εκφοβισμός και τα πειράγματα που βασίζονται στη διαφορετικότητα.

Το πρόγραμμα στηρίζεται στην αξιοποίηση των λογοτεχνικών βιβλίων και μάλιστα των εικονογραφημένων, καθώς αποτελούν πολυτροπικά δημιουργήματα στα οποία εικόνα και κείμενο μέσω της εύγλωττης διαδοχής τους βρίσκονται σε γόνιμη συλλειτουργία. Επιπλέον, τα βιβλία αυτά έχουν κατά κύριο λόγο περιορισμένο κείμενο και επομένως μπορούν να διαβαστούν ολόκληρα κατά τη διάρκεια μιας διδακτικής ώρας. Θα πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι τα λογοτεχνικά βιβλία λειτουργούν ως «παράθυρο» για τους ανήλικους αναγνώστες, ώστε να παρατηρήσουν τις ιδιαίτερες καταστάσεις που αντιμετωπίζουν οι Άλλοι, ενώ ταυτόχρονα λειτουργούν ως «καθρέφτης» για να αναγνωρίσουν τον εαυτό τους και τα προβλήματά τους. Η λογοτεχνική εμπειρία προσφέρεται για επεξεργασία πλήθους συμβόλων τα οποία αποτελούν τρόπους έκφρασης ιδεών και συναισθημάτων που ενδεχομένως δύσκολα εκφράζονται διαφορετικά.

Καθώς στα λογοτεχνικά βιβλία για παιδιά η άρση των διακρίσεων και η αποδοχή του «Άλλου», του διαφορετικού, αναπαρίσταται με μεγάλη ποικιλία (μπορεί να αποδειχθεί εξαιρετικός ή ήρωας, να γίνει σεβαστός επειδή θα αποδειχτεί ότι τελικά ανήκει στην κυρίαρχη ομάδα, να αλλάξει ταυτότητα και να κερδίσει έτσι την αποδοχή του συνόλου, να παραμείνει περιθωριοποιημένος και να γίνει αποδεκτός από άλλους, επίσης περιθωριοποιημένους, ο ευαισθητοποιημένος ενήλικας να εξηγήσει το δέον γενέσθαι και να επιτευχθεί η αλλαγή συμπεριφοράς της κοινότητας, να βιώσει το αίσθημα του «ανήκειν» μέσα από προσωπικές διεργασίες, η κυρίαρχη ομάδα να τον αντιμετωπίσει με ενσυναίσθηση και σεβασμό), οι μαθητές

καλούνται να γνωρίσουν, να αξιολογήσουν και να προτείνουν τρόπους και συμπεριφορές άρσης των διακρίσεων, με έμφαση στον αμοιβαίο σεβασμό, την αποδοχή και την αλληλεπίδραση.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι θεωρητικό πυλώνα του προγράμματος αποτελεί και η *Πολιτισμική Εικονολογία, «Imagologie»*, (Guyard M. F. 1988 και Αμπατζοπούλου Φ., 1998) με βασικό μεθοδολογικό εργαλείο τον προσδιορισμό και τη διαχείριση της κατασκευασμένης εικόνας του «Άλλου», όπως αυτή ανιχνεύεται στο λογοτεχνικό κείμενο, με τις *κοινωνικές ή ανθρωπολογικές σταθερές*, που δίνουν τη δυνατότητα αναγνώρισης κοινών σημείων σε μία πολυπολιτισμική ομάδα (Wierlacher A., 2000), όπως η γλώσσα, η θρησκεία, οι κοινωνικές σχέσεις, το φαγητό, η κατοικία, ο έρωτας, οι εργασιακές σχέσεις. Οι εικόνες που ανιχνεύονται στα λογοτεχνικά κείμενα διακρίνονται σε *καθολικότητες*, δηλαδή εικόνες που αντιστοιχούν σε ανθρώπινες συμπεριφορές οι οποίες δίνουν τη δυνατότητα αναγνώρισης κοινών σημείων σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία, *τοπικότητες*, δηλαδή εικόνες στερεοτύπων που αντιδιαστέλλουν άλλοτε θετικά και άλλοτε αρνητικά τον «άλλον» με τον «εαυτό μας», *μεικτές*, δηλαδή εικόνες που εκκινούν με στοιχεία διαφορετικότητας και κλείνουν με στοιχεία ομοιότητας ή και αντίστροφα.

Επομένως, οι μαθητές, με γνώμονα τις λογοτεχνικές αναγνώσεις και τη συγγραφή μικρών κειμένων (ως ένα είδος «ασκήσεων» δημιουργικής γραφής) καλούνται να εντοπίσουν, να συζητήσουν, να σκεφτούν, να συνεργαστούν και να προτείνουν τρόπους, στάσεις και συμπεριφορές που υποστηρίζουν την άρση και αντιμετώπιση των διακρίσεων. Η προστιθέμενη εκπαιδευτική αξία των εργαστηρίων έγκειται ακριβώς στη δημιουργία σημαντικών μαθησιακών ευκαιριών για ανάπτυξη της δημιουργικής και κριτικής σκέψης, της έκφρασης συναισθημάτων και της ενίσχυσης της ενσυναίσθησης, ενώ είναι σαφές ότι η Ενσυναίσθηση και Ευαισθησία, αν και εντάσσονται στις Δεξιότητες Ζωής, διατρέχουν εγκάρσια το πρόγραμμα.

Πληροφορίες υλοποίησης: προαπαιτούμενες γνώσεις, προετοιμασία υλικού

Οι μαθητές/τριες έχουν ήδη εξοικειωθεί στην 2^η Ενότητα της Γλώσσας «Στο σπίτι και στη γειτονιά» το κειμενικό είδος του Ημερολογίου, τα χαρακτηριστικά της μορφής, της δομής, του περιεχομένου και του ύφους, ενώ και στην 8^η Ενότητα «Έλα στην παρέα μας» ασχολούνται ξανά με το είδος αυτό.

Αναφορικά με τα λογοτεχνικά βιβλία που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πρόγραμμα ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να αναζητήσει λογοτεχνικά βιβλία για παιδιά με θεματική την άρση των διακρίσεων στη Βιβλιοθήκη του σχολείου ή της τάξης ή και στον κατάλογο του Δικτύου για τα Δικαιώματα του Παιδιού «Βλέποντας τον κόσμο με διαφορετικά μάτια». Επίσης, μπορούν να αξιοποιηθούν και όσα ήδη συμπεριλαμβάνονται στο βιβλίο της Γλώσσας: «Η φίλη μας η Αργυρώ» και «Το χαρούμενο λιβάδι».

Περιγραφή επτά Εργαστηρίων: Στοιχοθεσία των εργαστηρίων, προτεινόμενες δράσεις και υλικό αφόρμησης, επέκτασης, γενίκευσης.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

Θεματική	Ενδιαφέρομαι και ενεργώ-Κοινωνική Συναίσθηση & Ευθύνη	Υποθεματική	Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, Διαφορετικότητα
ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΕΙΣ (που προτείνονται)	Γ' Δημοτικού		
Τίτλος	Σταματώ τις διακρίσεις-Αποδέχομαι τον «Άλλο» Από τις λογοτεχνικές αναπαραστάσεις στην πραγματική ζωή		
Δεξιότητες στόχευσης του προγράμματος	-Δεξιότητες Μάθησης του 21^{ου} αιώνα (4 Cs, Δημιουργικότητα-Συνεργασία-Κριτική σκέψη-Επικοινωνία). -Παραγωγική μάθηση μέσω των τεχνών και της δημιουργικότητας. -Δεξιότητες Ζωής (Ενσυναίσθηση και Ευαισθησία)		
Σύνδεση με τη Βασική Θεματική	Αντιμετώπιση διακρίσεων- Αποδοχή της διαφορετικότητας		

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
Στο τέλος του εργαστηρίου οι μαθητές/τριες έχουν καταστεί ικανοί/ές να: -εξετάζουν την ομάδα της τάξης τους ως μια κοινότητα που απαρτίζεται από μέλη που όλα μεταξύ τους έχουν κοινά και διαφορετικά στοιχεία -δουν τον εαυτό τους ως μέλη μιας τέτοιας κοινότητας -συνειδητοποιήσουν την ύπαρξη ατομικών διαφορών ακόμη και μεταξύ των μελών μιας πολύ μικρής ομάδας που αρχικά μπορεί να φαίνεται ομοιογενής -συνειδητοποιήσουν ότι οι διαφορές εμπλουτίζουν και επεκτείνουν τη ζωή μας	Ας γνωριστούμε ξανά-Μοιάζουμε ή διαφέρουμε;	-Τα παιδιά κάθονται τυχαία σε κύκλο και παρατηρούν σιωπηλά δύο συμμαθητές τους στα δεξιά τους και δύο συμμαθητές τους στα αριστερά τους. Έπειτα καταγράφουν 5 κοινά εξωτερικά χαρακτηριστικά των παιδιών αυτών και 5 εξωτερικά χαρακτηριστικά στα οποία διαφέρουν. -Τα παιδιά σχεδιάζουν το περίγραμμα της παλάμης τους και μέσα σε κάθε δάχτυλο γράφουν ένα επίθετο που πιστεύουν τα χαρακτηρίζει. Μπορούν να αναφερθούν σε εξωτερικά χαρακτηριστικά ή σε γνωρίσματα/ιδιότητες της προσωπικότητάς τους. Έπειτα δείχνουν το περίγραμμα και διαβάζουν τα επίθετα. Αρχικά εντοπίζουν διαφορές (ως προς το μέγεθος της παλάμης, το μήκος των δακτύλων, κ.τ.λ.) και ομοιότητες (π.χ. αριθμός δακτύλων) στα περιγράμματα και εν συνεχεία στα επίθετα που χρησιμοποίησαν για να περιγράψουν τον εαυτό τους. -Κάθε παιδί καταγράφει 5 προτιμήσεις του, 5 ανάγκες που αναγνωρίζει ότι έχει, 5 ικανότητες που θεωρεί ότι έχει και 5 δυσκολίες που αντιμετωπίζει. Ανά ζευγάρια, ομάδες και μετά στην ολομέλεια συζητούν, εντοπίζουν και καταγράφουν τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ τους. -Συζητούν πως αυτές οι διαφορές μπορούν να αποδειχτούν θετικές για όλους.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
Στο τέλος του εργαστηρίου οι μαθητές/τριες έχουν καταστεί ικανοί/ές να: -προβληματιστούν για τις προσωπικές τους αντιλήψεις και στερεότυπα -υιοθετήσουν κριτική στάση απέναντί τους -κατανοήσουν την ύπαρξη διακρίσεων και τη σύνδεσή τους με τις στερεοτυπικές αντιλήψεις -αναπτύξουν ενσυναίσθηση -ευαισθητοποιηθούν σχετικά με τα συναισθήματα των άλλων	Εμείς και οι... Άλλοι	-Δίνεται στα παιδιά ένας κατάλογος με παιδιά τα γνωρίσματα των οποίων αποτελούν συχνά στόχο διακρίσεων. Ο κατάλογος αυτός μπορεί να καταρτιστεί από τον εκπαιδευτικό ή να βασιστεί στον ενδεικτικό που παρατίθεται στο παράρτημα. Τα παιδιά πρέπει να επιλέξουν ένα παιδί του καταλόγου για να καθίσει μαζί τους στο ίδιο θρανίο και ακόμη δύο για να σχηματίσουν την ομάδα τους. Μπορούν να διατυπώσουν τους προβληματισμούς τους και συζητάμε πιθανές αντιρρήσεις. -Συζητάμε στην ολομέλεια τις επιλογές τους και δίνεται έμφαση σε ρωτήσεις όπως: Ήταν δύσκολο να επιλέξετε; Γιατί; Επιλέχτηκαν μερικά παιδιά πολλές φορές; Γιατί; Υπήρξαν παιδιά που δεν επιλέχτηκαν καθόλου; Γιατί; Πώς αποφασίσατε για παιδιά που δεν γνωρίζετε καθόλου; Πώς νιώσατε όταν έπρεπε να επιλέξετε; Πώς νιώθετε όταν σας επιλέγουν; Πώς νιώθετε όταν δεν σας επιλέγουν; Η δραστηριότητα βασίζεται σε ανάλογη του προγράμματος Μικρή Πυξίδα (Compasito). -Τα παιδιά τραβούν κλήρο χαρτάκια με τα γνωρίσματα παιδιών της προηγούμενης δραστηριότητας. Συζητούν πώς θα ένιωθαν, αν τα αποκαλούσαν έτσι και αν τα απέκλειαν ή τα περιθωριοποιούσαν λόγω αυτών των γνωρισμάτων τους και μόνο.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
Στο τέλος του εργαστηρίου οι μαθητές/τριες έχουν καταστεί ικανοί/ές να: -παρατηρήσουν και αποκωδικοποιήσουν τις πληροφορίες που παρέχουν οι πίνακες ή η εικονογράφηση -στοχαστούν πάνω στα έργα τέχνης ή στην εικονογράφηση του βιβλίου -αναπτύξουν ενσυναίσθηση -κατανοήσουν τα συναισθήματα των άλλων -προτείνουν τρόπους έμπρακτης υποστήριξης ατόμων που βιώνουν διακρίσεις και αποκλεισμό	Μια εικόνα... χίλιες πράξεις	-Επιλέγουμε εικονογραφημένα λογοτεχνικά βιβλία με θέμα τη διαφορετικότητα που μπορεί ήδη να έχουν διαβάσει τα παιδιά ή και όχι. Καλό είναι να υπάρχει ποικιλία στις αναπαραστάσεις διαφορετικότητας (εξωτερική εμφάνιση, καταγωγή, θρησκεία, αναπηρία, κ.τ.λ.). Με βάση την εικονογράφηση σημείων που αναπαρίστανται διακρίσεις και απόρριψη του Άλλου, τα παιδιά παρατηρούν την εικόνα, εντοπίζουν τα στοιχεία που δείχνουν την απόρριψη, συζητούν αν έχουν βρεθεί σε αυτή τη θέση, γίνονται ένα από τα πρόσωπα της εικόνας και προτείνουν συγκεκριμένους τρόπους που θα υποστήριζαν και θα φρόντιζαν το πρόσωπο ή το χαρακτήρα που υφίσταται διακρίσεις. Η δραστηριότητα μπορεί να γίνει και με πίνακες ζωγραφικής (συνδέεται με την ρουτίνα “Αντιλαμβάνομαι-Γνωρίζω-Φροντίζω» του προγράμματος Artful Thinking). - Στην εικονογράφηση των βιβλίων, αλλά και στο κείμενο αναζητούμε εικόνες καθολικότητας. Τα παιδιά τις εντοπίζουν, συζητούν για αυτές και τα κοινά στοιχεία και ζωγραφίζουν ανάλογες με τη δική τους καθημερινότητα. (π.χ. για μια οικογένεια μουσουλμάνων και σημείο καθολικότητας την αγάπη μεταξύ των μελών, τα παιδιά ζωγραφίζουν αντίστοιχα τη δική τους).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
Στο τέλος του εργαστηρίου οι μαθητές/τριες έχουν καταστεί ικανοί/ές να: -συνεργαστούν στο πλαίσιο της ομάδας -εντοπίσουν διαφορετικές προσεγγίσεις και τρόπους αποδοχής του «Άλλου» -προβληματιστούν για τις δυνατότητες και τα αποτελέσματα των τρόπων αυτών -προσεγγίσουν με κριτικό πνεύμα τους τρόπους αυτούς και να διακρίνουν τα πιθανά πλεονεκτήματά τους -επεξεργάζονται τις κειμενικές πληροφορίες και τις παρουσιάζουν με ένα «γράφημα» (χάρτης της πορείας του πρωταγωνιστή) -αρχίσουν να σκέπτονται έναν κόσμο στον οποίο η κοινή αποδοχή και ο αλληλοσεβασμός θα είναι σημαντικοί παράγοντες	Καθρέφτης και παράθυρο: Πώς αντιμετωπίζονται οι διακρίσεις στα λογοτεχνικά βιβλία;	-Τα παιδιά σε ομάδες διαβάζουν εικονογραφημένα βιβλία με θέμα τη διαφορετικότητα. Θα πρέπει στα βιβλία αυτά να υπάρχει μια ποικιλία τρόπων αποδοχής του «Άλλου» (π.χ. αποδείχτηκε εξαιρετικός ή ήρωας, κατέβαλε προσωπική προσπάθεια, υποστηρίχθηκε από ένα ευαίσθητοποιημένο πρόσωπο, η ομάδα επέδειξε κατανόηση, σεβασμό και αποδοχή εξαρχής). Μπορούν να αξιοποιηθούν βιβλία που έχουμε διαβάσει στο παρελθόν στην τάξη, όπως και κείμενα των διδακτικών εγχειριδίων. -Για κάθε βιβλίο σχεδιάζουν σε ένα χαρτόνι την πορεία του πρωταγωνιστή (αφετηρία, διαδρομή, εμπόδια, πρόσωπα που βοηθούν, τελικό σημείο). - Εντοπίζουν και συζητούν στην ομάδα τους πώς ο διαφορετικός έγινε τελικά αποδεκτός. -Προβληματίζονται για το αν ο τρόπος της αποδοχής είναι πάντα εφικτός ή αποτελεσματικός. -Οι ομάδες παρουσιάζουν στην ολομέλεια το χάρτη της πορείας του του πρωταγωνιστή τους και αναφέρουν τα συμπεράσματά τους σχετικά με τον τρόπο και τη διαδικασία αποδοχής του. -Στην ολομέλεια συζητούν και προσεγγίζουν κριτικά τους τρόπους που παρουσιάστηκαν λαμβάνοντας υπόψη και τι θα προτιμούσαν αν ήταν τα ίδια στη θέση του πρωταγωνιστή.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα	μαθησιακά	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
Στο τέλος του εργαστηρίου οι μαθητές/τριες έχουν καταστεί ικανοί/ές να: -συνεργάζονται και να οργανώνουν τη δουλειά τους στο πλαίσιο της ομάδας - γράψουν μικρά ημερολογιακά κείμενα -συνειδητοποιήσουν τις διαφορετικές οπτικές μιας κατάστασης -αναγνωρίζουν τα συναισθήματα των άλλων -αναπτύξουν ενσυναίσθηση -αναγνωρίσουν τον αντίκτυπο που μπορεί να έχουν πράξεις διάκρισης, όπως η απαγόρευση, ο αποκλεισμός, η περιθωριοποίηση -σκεφτούν κριτικά σε σχέση με τις συνέπειες που μπορούν να επιφέρουν συμπεριφορές αποκλεισμού των άλλων	Ημερολόγια χαρακτήρων	-Τα παιδιά χωρίζονται πάλι στις ομάδες που είχαν στο προηγούμενο εργαστήριο και η κάθε ομάδα έχει διαβάσει το βιβλίο ή το κείμενό της. Κάθε παιδί της ομάδας αναλαμβάνει και έναν ρόλο/χαρακτήρα του βιβλίου και γράφουν το ημερολόγιο χαρακτήρα. Δηλαδή τι θα έγραφε στο ημερολόγιό του ο χαρακτήρας που έχουν αναλάβει σχετικά με ένα περιστατικό/γεγονός/κατάσταση. Προτείνεται η συγγραφή του ημερολογίου να γίνεται για τουλάχιστον δύο διαφορετικές περιστάσεις: μία στην οποία ο διαφορετικός βιώνει τις διακρίσεις και την απόρριψη και μία στην οποία γίνεται αποδεκτός. -Διαβάζουν στις ομάδες τι έγραψαν στο ημερολόγιό τους. -Συγκρίνουν, συζητάν και προβληματίζονται σχετικά με το πώς βίωσε ο κάθε χαρακτήρας το ίδιο γεγονός/κατάσταση. -Παρουσιάζουν στην ολομέλεια και ανταλλάσσουν απόψεις σχετικά με την ποικιλία της οπτικής γωνίας των χαρακτήρων και κατ' επέκταση των ατόμων.	

Προσδοκώμενα αποτελέσματα μαθησιακά	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
Στο τέλος του εργαστηρίου οι μαθητές/τριες έχουν καταστεί ικανοί/ές να: -αξιολογούν τρόπους και πιθανές διαδικασίες αποδοχής του «Άλλου» -προτάσσουν το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων -αναπτύξουν ενσυναίσθηση -προτείνουν ιδέες και λύσεις -στοχαστούν και να σκεφτούν κριτικά -αλληλεπιδράσουν δημιουργικά με ένα λογοτεχνικό κείμενο μεταπλάθοντάς το και δίνοντας ένα δικό τους τέλος	Ξαναγράφω την ιστορία	-Στην ολομέλεια, για τα βιβλία τα οποία έχουν διαβαστεί και παρουσιαστεί, τα παιδιά συζητούν και προτείνουν πώς ο διαφορετικός θα μπορούσε να γίνει αποδεκτός όχι γιατί είχε κάποιο ταλέντο ή αποδείχτηκε εξαιρετικός, ή έσωσε από κάποιον κίνδυνο τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, αλλά πώς ο ίδιος και κυρίως η ομάδα μπορούν να πλησιάσουν ο ένας τον άλλο και να γνωριστούν ώστε να υπάρξει αλληλοσεβασμός, αλληλοκατανόηση και ουσιαστική αλληλεπίδραση. -Οι προτάσεις της ολομέλειας καταγράφονται και η κάθε ομάδα συνεργατικά γράφει το προτεινόμενο τέλος της ιστορίας. -Η κάθε ομάδα δημιουργεί μια διαφήμιση για το νέο της βιβλίο και την παρουσιάζει στην τάξη. Εναλλακτικά μπορεί να την παρουσιάσει με παιχνίδι ρόλων.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα	μαθησιακά	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
Στο τέλος του εργαστηρίου οι μαθητές/τριες έχουν καταστεί ικανοί/ές να: -στοχαστούν -αναπτύξουν κριτική στάση -συνεργαστούν -αξιοποιήσουν ένα δεδομένο μοτίβο/εργαλείο δημιουργικής γραφής ώστε να συνθέσουν ένα ποίημα -αποδεχτούν τη διαφορετικότητα -αξιολογήσουν τις προσπάθειες και τα όσα κατάφεραν στο πλαίσιο του συγκεκριμένου προγράμματος	Ας γίνουμε ποιητές Αξιολόγηση	-Με βάση το μοτίβο «Στην αρχή νόμιζα... τώρα νομίζω» τα παιδιά καλούνται σε ομάδες να γράψουν ποιήματα που θα αποτυπώνουν την αλλαγή στη σκέψη και τη στάση τους σχετικά με τις διακρίσεις και, κυρίως, τις πράξεις διακρίσεων (αποκλεισμός, πειράγματα). - Τα παιδιά προβαίνουν σε αποτίμηση του συνολικού προγράμματος. Σε χαρτάκια post it διαφορετικού χρώματος γράφουν μια λέξη με την οποία θα χαρακτήριζαν το συνολικό πρόγραμμα, τι τους άρεσε περισσότερο, τι τα δυσκόλεψε και τι θα άλλαζαν αν το ξανάκαναν. Κολλάνε τα χαρτάκια σε ένα μεγάλο χαρτόνι χωρισμένο σε τέσσερα μέρη και φτιάχνουν το πολύχρωμο «χνάρι» του προγράμματος. -Συμπληρώνουν Φύλλα αυτοαξιολόγησης.	

Εκπαιδευτικό Υλικό/ Συνδέσεις/

Το πρόγραμμα και τα εργαστήρια συνδέονται με το Αναλυτικό Πρόγραμμα της Γλώσσας και τα Διδακτικά Εγχειρίδια της Γλώσσας (Ενότητες «Σπίτι και γειτονιά», «Έλα στην παρέα μας».

Το βιβλίο «Το χαρούμενο λιβάδι» μπορούμε να το παρακολουθήσουμε και από την Εκπαιδευτική Τηλεόραση:

<https://www.youtube.com/watch?v=tXDpZM5zLYE>

Επίσης, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να αναζητήσει λογοτεχνικά βιβλία για παιδιά με θέμα τα δικαιώματα του παιδιού με την οπτική της διαφορετικότητας και στον κατάλογο «Βλέποντας τον κόσμο με διαφορετικά μάτια» του Δικτύου για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

http://www.ddp.gr/wp-content/uploads/2014/03/FINAL-4.6.10-KATALOGOS-DIKTYOY-LOW_RES-14.pdf

Φορείς και άλλες συνεργασίες που θα εμπλουτίσουν το πρόγραμμά μας

Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Ο Συνήγορος του Παιδιού

Αξιολόγηση Εργαστηρίου- Συνολική αποτίμηση & αναστοχασμός πάνω στην υλοποίηση - Εκδηλώσεις διάχυσης

Στο τέλος κάθε εργαστηρίου οι μαθητές/τριες καλούνται να καταγράψουν τη βασική τους σκέψη και συναίσθημα από τα όσα υλοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου. Τη σκέψη ή το συναίσθημα μπορούν να το καταγράψουν σε ένα χαρτόνι στο οποίο θα έχουν σχεδιάσει το περίγραμμα μιας βαλίτσας και εκεί θα συγκεντρωθούν τα στοιχεία που θα πάρουν μαζί τους με το πέρας του προγράμματος.

Επίσης, στο τέλος όλου του προγράμματος τα παιδιά καταγράφουν στη βαλίτσα και τη συνολική τους αποτίμηση απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον εργαστήριο; Τι ένιωσες κατά τη διάρκειά του; Τι θα μπορούσες να κάνεις καλύτερα;

Σχετικά με τις εκδηλώσεις διάχυσης, τα ποιήματα, τα αποσπάσματα ημερολογίου όπως και οι νέες ιστορίες που δημιούργησαν τα παιδιά μπορούν να παρουσιαστούν στη σχολική κοινότητα μέσω της ανάρτησής τους στην ιστοσελίδα

του σχολείου ή της δημοσίευσή τους στην εφημερίδα της τάξης.

Σημειώσεις:

Το πρόγραμμα προτείνεται για την Γ' Δημοτικού, καθώς στην τάξη αυτή τα παιδιά διδάσκονται το είδος της ημερολογιακής καταγραφής, αλλά μπορεί να εφαρμοστεί και στις μεγαλύτερες τάξεις του Δημοτικού με την ανάλογη εμβάθυνση.

Επίσης, ενδείκνυται για συνεργατικές δράσεις μεταξύ των εκπαιδευτικών όλης της σχολικής μονάδας, καθώς τμήματα των εργαστηρίων μπορούν να επεκταθούν και να υλοποιηθούν με τη συνεργασία των εκπαιδευτικών ειδικοτήτων (π.χ. Δραματοποίηση των ημερολογιακών καταγραφών στο μάθημα της Θεατρικής Αγωγής, μουσική επένδυση ή μελοποίηση του ποιήματος, δημιουργία ψηφιακής αφήγησης)

Βιβλιογραφικές αναφορές - πηγές

Αμπατζοπούλου Φ. (1998). *Ο άλλος εν διωγμώ. Η εικόνα του Εβραίου στη Λογοτεχνία. Ζητήματα ιστορίας και μυθοπλασίας*. Αθήνα: Θεμέλιο.

Γιαννικοπούλου, Α. (2008). *Στη χώρα των χρωμάτων. Το σύγχρονο εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο*. Αθήνα: Πατάκης.

Guyard, M. F. (1988). *Φιλολογική Συγκριτική - Ιστορία και Κριτική*. Αθήνα: Ζαχαρόπουλος.

Σιβροπούλου, Ρ. (2004). *Ταξίδι στον κόσμο των εικονογραφημένων μικρών ιστοριών: Θεωρητικές και διδακτικές διαστάσεις*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Wierlacher, A. (2000). *Die anthropologische Konstanten*. Βερολίνο: Universitat de Berlin

Πρόγραμμα Μικρή Πυξίδα (Compasito) - Εγχειρίδιο εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα για παιδιά

[http://www.childcom.org.cy/ccr/ccr.nsf/All/527B90AA37F05CFFC225834E0043258C/\\$file/Compasito,%20CE%9CCE%B9CE%BA%CF%81CE%B7%CC%81%20CE%A0%CF%85CE%BECE%B9CC%81CE%B4CE%B1.pdf](http://www.childcom.org.cy/ccr/ccr.nsf/All/527B90AA37F05CFFC225834E0043258C/$file/Compasito,%20CE%9CCE%B9CE%BA%CF%81CE%B7%CC%81%20CE%A0%CF%85CE%BECE%B9CC%81CE%B4CE%B1.pdf)

Πρόγραμμα Έντεχνου Συλλογισμού- Artful Thinking

<https://pz.harvard.edu/projects/artful-thinking>

Υποδειγματικό Υλικό- Δειγματικά Φύλλα εργασίας - Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 2^ο

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ-ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Επίλεξε 1 παιδί από αυτή τη λίστα για να καθίσετε στο ίδιο θρανίο και έπειτα άλλα δύο για να σχηματίσετε την ομάδα σας στην τάξη

1. _____
2. _____
3. _____

- Ένα παιδί Ρομά με χρυσά σκουλαρίκια
- Ένα παιδί με κόκκινα μαλλιά και πολλές φακίδες
- Ένα χοντρό παιδί από την Αμερική
- Ένα παιδί-μετανάστη από την Αφρική
- Ένα τυφλό παιδί, που το συνοδεύει ένας σκύλος-οδηγός
- Ένα παιδί με χοντρά γυαλιά και σπυράκια στο πρόσωπο
- Ένα παιδί με μαυρισμένο το ένα μάτι και παλιά ρούχα
- Ένα παιδί από την Ινδία με παραδοσιακά ρούχα
- Ένα παιδί που χρησιμοποιεί τη νοηματική για να επικοινωνήσει
- Ένα παιδί από τη χώρα σου, που δε φαίνεται πολύ έξυπνο
- Ένα παιδί με ξανθά μαλλιά, που μιλάει πολύ σωστά
- Ένα παιδί που ακούει το MP3 του όλη την ώρα

Σημείωση: Η δραστηριότητα και ο ενδεικτικός κατάλογος βασίζονται στη δραστηριότητα «Παγκόσμια Κατασκήνωση» του Προγράμματος Μικρή Πυξίδα (Comprasito)- Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Παιδιά.

**ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 5^ο – ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
 ΤΟ ΧΑΡΟΥΜΕΝΟ ΛΙΒΑΔΙ**

**ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ
 Α' Ενότητα**

Τι έγραψε στο ημερολόγιό της η παπαρούνα την πρώτη μέρα που ξεφύτρωσε στο λιβάδι;

Κυριακή, 1 Απριλίου,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Τι έγραψε στο ημερολόγιό της η ψηλομούτα μαργαρίτα την πρώτη μέρα που είδε στο λιβάδι την παπαρούνα;

Αγαπητό μου ημερολόγιο,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Τι έγραψε στο ημερολόγιό της η Μαργαρίτα-Ρίτα την πρώτη μέρα που είδε στο λιβάδι την παπαρούνα;

Αγαπημένο μου ημερολόγιο,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Τι έγραψε στο ημερολόγιό της η Γιαγιά Μαργαριτένια την πρώτη μέρα που είδε στο λιβάδι την παπαρούνα;

Κυριακή, 1 Απριλίου,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Β΄ ΕΝΟΤΗΤΑ

Τι έγραψε στο ημερολόγιό της η παπαρούνα ένα μήνα μετά;

Κυριακή, 1 Μαΐου,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Τι έγραψε στο ημερολόγιό της η ψηλομύτα μαργαρίτα ένα μήνα μετά;

Αγαπητό μου ημερολόγιο,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Τι έγραψε στο ημερολόγιό της η Μαργαρίτα-Ρίτα ένα μήνα μετά;

Αγαπημένο μου ημερολόγιο,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Τι έγραψε στο ημερολόγιό της η Γιαγιά Μαργαριτένια ένα μήνα μετά;

Κυριακή, 1 Μαΐου,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 5^ο – ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Η ΑΡΓΥΡΩ ΓΕΛΑΕΙ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Τι έγραψε στο ημερολόγιό της η Αργυρώ τη μέρα που κρύφτηκε στα βράχια και μας γελούσε;

Αγαπημένο μου ημερολόγιο,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Τι έγραψε στο ημερολόγιό του την ίδια μέρα ο μπαμπάς της Αργυρώς;

Τρίτη, 15 Ιουλίου,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ενδεικτικές δραστηριότητες για την περιγραφική αξιολόγηση

Σε όλη τη διάρκεια των εργασιών και ειδικά στις ομαδικές δραστηριότητες όπως ο χάρτης της πορείας του πρωταγωνιστή, η δημιουργία και διαφήμιση της νέας ιστορίας, η σύνθεση του ποιήματος ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να παρατηρεί το βαθμό στον οποίο οι μαθητές/τριες αναπτύσσουν, καλλιεργούν και κατακτούν τις δεξιότητες της Συνεργασίας και της Επικοινωνίας. Στοιχεία όπως αν οι μαθητές συνεργάστηκαν αρμονικά με όλους ή απέκλεισαν κάποια παιδιά, αν σέβονταν τους συμμαθητές/τριές τους, αν περίμεναν τη σειρά τους για να λάβουν το λόγο, αν εξέφραζαν την άποψή τους σεβόμενοι ταυτόχρονα και την άποψη των άλλων, αν προσπάθησαν να καταλάβουν τις δυσκολίες και τα συναισθήματα ατόμων που υφίστανται διακρίσεις, αν ευαισθητοποιήθηκαν ως προς την αποδοχή της διαφορετικότητας, όλα αυτά μπορούν να αποτελέσουν δείκτες της περιγραφικής αξιολόγησης στην οποία θα προβεί ο εκπαιδευτικός.

Φύλλα περιγραφικής αυτο-αξιολόγησης

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΦΥΛΛΟ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ
Άκουσα με σεβασμό τη γνώμη των συμμαθητών μου;				
Έδωσα χώρο στους συμμαθητές μου να εκφραστούν;				
Συμμετείχα στο βαθμό που μου αναλογούσε στις ομαδικές εργασίες;				
Μοιράστηκα με τα μέλη της ομάδας μου ιδέες και γνώσεις που είχα;				
Άλλαξα τις απόψεις μου όταν διαπίστωσα πως ήταν λάθος;				
Τα κείμενα που έγραψα ανταποκρίνονταν στο θέμα;				
Κατανόησα τη θέση και τα συναισθήματα των χαρακτήρων;				
Όσα έγραψα είχαν λογική σειρά;				
Τράβηξαν την προσοχή των συμμαθητών μου;				
Είχα πρωτότυπες ιδέες;				
Μπορώ να αναγνωρίσω και να κατανοήσω τα συναισθήματα των άλλων;				
Μπορώ να πω όχι σε στερεοτυπικές αντιλήψεις;				

Περιγραφή ενδεικτικών δραστηριοτήτων για το portfolio μαθητή/-τριας

Οι μαθητές/τριες επιλέγουν ποια από τα παραγόμενα προϊόντα των εργαστηρίων θα συμπεριλάβουν στο portfolio τους. Μπορούν να επιλέξουν μεταξύ των ημερολογιακών κειμένων που έγραψαν, των ιστοριών και των ποιημάτων που συνέθεσαν, των διαφημίσεων για τα βιβλία με το νέο τέλος.

Ο/η εκπαιδευτικός θέτει στα παιδιά ερωτήσεις όπως:

- γιατί διάλεξες αυτό το έργο;
- πώς κατάφερες να το φτιάξεις;
- γιατί είναι σημαντικό για σένα;
- θα άλλαζες κάτι; Γιατί;
- πώς νομίζεις ότι σε βοήθησε να καλλιεργήσεις τη συνεργασία και την επικοινωνία με τους συμμαθητές σου;

Ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης για το πρόγραμμα

ΕΡΩΤΗΣΗ 1^η

Στόχος του συγκεκριμένου προγράμματος είναι:

- A. Η ευαισθητοποίηση των μαθητών
- B. Η ανάπτυξη της ενσυναίσθησης
- Γ. Η αποδοχή της διαφορετικότητας
- Δ. Όλα τα παραπάνω

ΕΡΩΤΗΣΗ 2^η

Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα καλλιεργούνται αποκλειστικά και μόνο Δεξιότητες 21^{ου} αιώνα (4 Cs) .

ΣΩΣΤΟ **ΛΑΘΟΣ**

ΕΡΩΤΗΣΗ 3^η

Στα εργαστήρια οι μαθητές παρακολουθούν ταινίες.

ΣΩΣΤΟ **ΛΑΘΟΣ**

ΕΡΩΤΗΣΗ 4^η

Κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να εμπλακούν:

- A. Σε ατομικές δραστηριότητες
- B. Σε ομαδικές δραστηριότητες
- Γ. Σε δραστηριότητες στην ολομέλεια της τάξης
- Δ. Όλα τα παραπάνω

ΕΡΩΤΗΣΗ 5^η

Στο φύλλο περιγραφικής αυτο-αξιολόγησης αποτιμάται και η δεξιότητα της συνεργασίας.

ΣΩΣΤΟ ΛΑΘΟΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ 6^η

Το ημερολόγιο χαρακτήρα αποτελεί βασική δραστηριότητα ενός εργαστηρίου.

ΣΩΣΤΟ ΛΑΘΟΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ 7^η

Βασικός πυλώνας του προγράμματος είναι η αξιοποίηση λογοτεχνικών βιβλίων για παιδιά και η ανάδειξη εικόνων καθολικότητας.

ΣΩΣΤΟ ΛΑΘΟΣ